

โรคของกระต่ายและการป้องกัน

โดย

นายถวิล คุปตะบุตร D.V.M.

หัวหน้าแผนกวิชาโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์และสัตว์พาหนะ

คำนำ: เรื่องการเลี้ยงกระต่ายคือไป
ขนาดคอกอาจ มี ปัญหาเกี่ยวกับโรค ท้องจ เป็น
หรือกำลังเป็นอยู่ และจะเป็นอุปสรรคสำคัญ
ซึ่งผู้เลี้ยงจะได้พบอยู่เป็นประจำ โรค
ต่าง ๆ ของ กระต่ายทั้ง โรค ธรรมดา และโรค
ที่ผิดปกติอยู่หลายชนิด ผู้เลี้ยงกระต่ายจำ
นวนน้อยก็คงจะได้พบโรคธรรมดาอยู่บ้างเช่น
โรคผิวหนัง โรคท้องร่วง และบางครั้งผู้
เลี้ยง คงจะ ได้ พบว่า กระต่าย มีร่างกายอ่อน
เบียวขาดแคลนเป็นต้น โรคต่าง ๆ ดัง
กล่าวที่ผู้เขียนได้เขียนมาในท่านของย่อๆ คือไป
นี้อาจ จะเป็น ประโยชน์ อย่างมาก แก่ท่านทั้ง
หลายที่จะใช้ เป็น หนทางพิจารณา แก่ใจหรือ
รักษามันเองได้ชั่วคราว และสำหรับท่านที่คิด
อ่าน จะ เติง กระต่ายเป็นการ อดสูหากรรม
คำแนะนำของผู้เขียนก็คงจะเป็นประโยชน์มาก
เช่นเดียวกัน และจะช่วยให้การเลี้ยงกระ-
ต่ายของท่านเป็นผล ดำรงดีมั่นคงความ มั่ง-
หมาย.

ผู้เขียนรู้สึก ว่า โรคต่าง ๆ ที่จะนำมา
เขียนนี้ผู้คนพ้องกันจะดำเนินไปในทางหลัก
วิชาอยู่มาก ตลอดจนการรักษาท่านจะพบ
ว่ามีหลายชนิด บางท่านไม่คอยคุ้นเคยกัน
นัก แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนได้พยายามถอด
หลักวิชาเรื่อง โรคของกระต่ายมาแนะนำ
นำท่าง่าย ๆ พอสำหรับท่านผู้อ่านจะใช้เป็น
เครื่องมือ โดยไม่ต้องอาศัยการ ได้ถาม
จากสัตวแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทำได้ด้วยตัวของท่าน
เอง แต่แม้กระนั้นผู้เขียนใคร่แนะนำว่าดัง
ใดที่ท่าน คิดว่าเป็น ความ ลำบาก เกิน ความ
สามารถของท่านแล้ว สัตวแพทย์ท่านจะ
ช่วยท่านได้ รวมทั้งผู้เขียนด้วยยินดีจะให้คำ
แนะนำเพิ่มเติม แก่ทุกท่านโดย คิดคือ มา ทาง
สัตวแพทย์ส่วนมาก ๆ หรือทางบรรณาธิการ
วารสารสัตวแพทย์ ท่านจะได้รับคำตอบตาม
ความต้องการ.

การตรวจความสมบูรณ์ของกระต่าย:
กระต่ายที่ความสมบูรณ์มักจะมัก ระบายประ-

เปรียบของใจ นัยคล้ายได้แต่มีขนเป็นมัน
เรียบ ตาจะจมนกจะไม่มีนาคาจะขนานุก
ใหญ่ ก้นไม่เปื้อนหรือไม่มีอจุจาระเหตุจตุค
อยู่รอบ ๆ ความปกค่อจุจาระแข็งเป็นเม็ด
ขนสีขาวปราศจากขวงแค ขอนกลมของ
กระต่าย อยู่ระหว่าง ๓๐๓-๓๐๓ ฟาเร็นไฮท์
(วัดทางทวารหนัก)

วิธีจับกระต่ายตามธรรมชาติ ใช้กัน โดย
ทั่ว ๆ ไปนั้นมักใช้วิธีจับหู สองข้าง รวม แดง
ยกตัวกระต่ายขึ้น วิธีนี้เหมาะ
ควร ใช้ วิธีจับหนึ่งที อยู่ ตอน บน ของ หูใหญ่
หรือ อยู่ข้างหลังศีรษะกระต่ายตรงแนวเส้นหลัง
รวมขน ดอยมือขวา หรือมือ ซ้าย แดง แดง
ข้างใด แดง ใช้มือออกข้างหนึ่งซอกกันตรง
ใต้ศีรษะยกตัวกระต่ายขึ้นพร้อม ๆ กัน วิธี
นี้จะไม่ทำให้กระต่ายตกใจและคน

จึงพยายามสังเกตเด็มือว่ากระต่ายคุดใด
มีอาการเป็นหวัด เยื่อตาแดงหรือมีสิ่งขับ
ออก ทาง อวัยวะ สัมผัส ประการใด หรือ ไม่
ตรวจดูในหูทั้งสองข้างว่ามีอาการอักเสบ หรือ
มี ขลุ่ย เบี้ยว ๆ หรือ เป่า เพราะอาการดัง
กล่าวมานั้นเป็นอาการผิดปกติซึ่งจะให้ เห็นชัด
ว่ากระต่ายไม่สมบูรณ์ ตรวจดูหมัดและไร
ตามบริเวณผิวหนังทั่ว ๆ ไป ตรวจดูผิวหนัง
ว่ามี โรคผิวหนังหรือมีขนคุดหรือคุด

ยอนกตบ ตรวจดูเยื่อชั้นในตาว่ามีสีแดงหรือ ๆ
หรือสีขาว เยื่อชั้นของนัยตาก็ปรากฏว่า
ซีดขาวแดงให้รู้จากกระต่ายเป็นโรคใดก็คิดจาง
ถ้า ปรากฏว่าเป็น สีเหลือง แดงดำ เป็นโรค
คิซัน ถ้ากระต่ายถ่ายอุจจาระเหลวผิดปกติ
พึงสังเกตว่ากระต่ายตัวนั้นน่าจะมีพยาธิภายใน
อย่างไรอย่างหนึ่ง

การตรวจรูปร่างกายภายนอกดังกล่าวมานั้น
จะช่วยให้ ท่านทราบ ได้ ว่ากระต่าย ของ ท่าน
สมบูรณ์ หรือเริ่มเป็นโรค เพื่องจะได้อา
การแก้ไขโดย จัดการแยก คัดทิ้ง บ่อย ออกเสีย
ทันที เพราะถ้าหากกระต่ายเป็น โรคติดต่อ
ตัวอื่น ๆ จะได้ไม่ติดโรคจากตัวนั้น แดงรีบ
จัดการรักษาเสีย แดงแต่ถ้าอาการนั้นจะชี้ให้
เห็นว่ากระต่ายเป็นโรคอะไรแน่ ถ้าหากมี
กระต่าย บ่อย และ ตายมี อาการ คล้ายคลึง กัน
หลาย ๆ ตัว พึงสังเกตว่าน่าจะเป็น โรคติดต่อ
ควรดูอาการบ่อยของ มัน ให้ ชัด เจน แดง รีบ
แจ้ง อาการ บ่อย ให้สัตวแพทย์ ทราบ เพื่
จัดการป้องกันให้เสียเนิ่น ๆ เพราะโรคติดต่อ
บางชนิดมี อาการ ค่อนข้าง สัมผัส ช้อนยาก
แก่การรททานจะวินิจฉัยด้วยตนเอง

การสุขาภิบาลและอนามัย: พึงจำไว้
ว่า "การป้องกันมีความมากกว่าการรักษา" การ
เลี้ยงสัตว์ ทุกชนิดจะเป็นผลดีถ้าเรารู้ได้แก่ ไหน

นั้น แลวแต่การเลี้ยงดู การรักษาความ
 สะอาด และอนามัยของสัตว์ ทดียงนจะระมัด
 ระวังเพียงใด กระต่ายก็เช่นเดียวกันเป็นสัตว์
 ต้องการความเข้าใจได้มากขยู่เล็กน้อย โดย
 ฉะเพาะกรง ซึ่งกระต่าย ถ้าหากท่าน ปล่อยให้
 มันส่งปรก มือจจาระและปัสสาวะซึ่งหรือ
 ซมอยู่กบหนุาหรือพ่นกรงตลอดเวลา จะทำ
 ให้กระต่ายนั้นไม่เต็มบรรณขนส่งปรก เป็น
 บ่อเกิดของพยาธิ โรคก้นเปราะและโรคผิวหนัง

ควรรักษาพ่นกรงให้สะอาดแห้ง ขยู่เสมอ
 ดังทำคามสะอาดกรง และ ภาชนะยา ดับกลิ่น
 เดียส์ปลาหระต้องกรง ปล่อยให้กรงแห้ง
 เดีย ก่อน แลวจึงจับ กระต่ายไปได้ ไว้ ดึงเค็ม
 หน้าปูนขาวผสมกับน้ำร้อนตามสัดส่วน ๓ : ๓๐๐๐
 เป็นยาฆ่าเชื้อโรคอย่างดีและหาได้ง่ายสำหรับ
 ภาว และ ถพ่นกรงเพื่อ ฆ่าพยาธิ หรือไข่ ของ
 พยาธิที่ติดอยนบนให้หมดไป ถ้าหากพ่นกรง
 เป็นดังกระดหรือเหล็กจะใช้ตะเกียงฟู่เผาเพื่อฆ่า
 ไข่ของพยาธิบางชนิดเช่น ไข่ของพยาธิจำ
 พวก Coccidia เป็นวิธีที่ดี

ควรระวังอย่าให้ลม โกรกเข้าหากกระต่าย
 เพราะจะทำให้กระต่ายเป็นหวัดได้ง่าย จึง
 การหาผ้าพันไม้ไผ่ ปิดก้นทางคานทางลมเดี่ย
 ให้มิดชิด แต่ก็ไม่ควรปิดหมดทั้งคานจน

กระต่ายกระต่ายไม่อาจได้รบอากาศบริสุทธิ์บ้าง
 เดียเลย หนึเป็นสัตว์ หนาเชื้อโรคมาสู่กระ-
 ต่ายได้ง่ายที่สุด และยังเป็นภัยต่อลูกกระต่าย
 ที่พึ่งคลอดออกด้วย ฉะนั้นพึงระวังไว้อย่าให้
 หนูเข้าไปรบกวนหรือเขมกินอาหาร ในกรงได้
 เป็นอันตราย

การใช้กรงกระต่ายที่ทงร้างไว้นาน ๆ มา
 ได้กระต่ายใหม่ ควรระวังให้มาก เพราะถ้า
 กรงนั้นเคยได้กระต่ายที่เป็นโรคหรือเป็นพยาธิ
 อยู่ก่อน จะทำให้ กระต่ายใหม่ พดอย เป็นโรค
 ตามไปด้วย การนำกระต่ายที่ได้มาใหม่ไป
 รวมไว้กับกระต่ายเก่าไม่เป็น วัชการที่ควรนำ
 มาใช้ ควรขังแยกไว้ก่อนอย่างน้อย ๑๕ วัน
 จนเห็นว่ากระต่ายที่ได้มาใหม่ไม่ปรากฏจากโรค
 ภัยไข้เจ็บจริง ๆ แลว จึงค่อยนำไปรวม
 กันได้

การรอกยา: เมื่อมีความจำเป็นจะให้
 ยากระต่ายกิน ควรเลือกยาหาชนิดผงหรือ
 ยาเม็ดเล็ก ๆ จะสะดวกกว่ายาน้ำ วิธีให้
 กระต่ายกินยานั้นควรมีผู้ช่วยดักก้นหนึ่งช่วยจับ
 กระต่าย การจับกระต่ายกรอกยาคงใช้วิธีเดียวกับวิธี
 ดักก้นแต่เปลี่ยนเป็นให้ มันนอนหงาย
 ลงบนพนักม้านา ๆ ปบนพนักม้านวนวง
 หรือบนกระจุย มอทชอนก้นบนพนักม้านโคน
 ขาหลังทั้งสองข้างก้นให้มันตะ ดึงนิ้วให้

ยาจะต้องจับหัว กระต่ายคอนโกดปากด้วยมือ
หนึ่ง ไช้ผดแม่มอแตรหนอชบมท โคนชวากน
โกรเพื่อให้ปากอ้า แล้วเอายาวางลงไปบน
โคนตบและหุบปากเสียทันที แต่ถ้าเป็นยา
น้ำ ควรเปลี่ยน เป็น จับ กระต่าย ให้ ยืน ตาม
ธรรมชาติ เจยหนาเล็กน้อยแล้วใช้หลอดหยอด
ตาดูดยา นั้น บีบใส่ลงไปข้าง กระพุ้งแก้มทีละ
น้อยจนกว่าจะหมด อย่าใช้วิธีอื่นหงาย
เพราะกระต่ายอาจสำลักยาได้ ข้อสำคัญ
อย่าพยายามให้ กระต่าย ตบหรือ ตกใจ เวลา
กรอกยา ควรทำด้วยความปราณีตและเบา
มือให้มากที่สุด

โรคของกระต่าย

กระต่ายมีโรคหลายชนิด เช่นเดียวกับสัตว์อื่น ๆ โรคเหล่านี้มีทั้งโรคติดต่อและโรคธรรมชาติ เทาที่พบได้มีดังนี้:-

โรคหวัด (Snuffles) โรคหวัดเป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรง ชนิดหนึ่งของ กระต่าย เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่เรียกว่า ปาสเตอร์เรลลา มัลโตซีตา (Pasteurella multocida) หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าปาสเตอร์เรลลา คูนิคูลีซีตา (Pasteurella cuniculicida) โรคนี้บางทีมักจะเกิดพร้อม ๆ กับโรคคอกซ์ซิดิโอซิสที่มีสาเหตุเนื่องมาจากพาราไรค์ จำพวกโปรโตซัว หรือบางครั้งโรค

คอกซ์ซิดิโอซิสก็เป็นโรค แซก ตามเข้า มาภายใน
หลัง

เชื้อโรคหวัดนี้ตามธรรมชาติอาจอาศัยอยู่ใน
ในตัวของกระต่ายตามจมูกและหลอดลม เมื่อ
ใดกระต่ายมีร่างกายอ่อนแอ เชื้อโรคนก
จะเริ่มแสดงฤทธิ์ทำให้กระต่ายเจ็บ

อาการ ครั้งแรกที่สังเกตเห็นคือ จมูก
มีน้ำเยิ้ม ๆ เล็กน้อย แล้วค่อย ๆ จะเริ่มเป็น
หวัดมีน้ำมูกใส ๆ ไหลออกมา และเมื่อเป็น
มากน้ำมูกใสจะข้นจน จามบ่อย ๆ ครั้ง
ที่สังเกตเห็นชัดคือ กระต่ายมักจะใช้เท้าหน้า
ทั้งสองข้างเช็ดจมูกอยู่เสมอ จนที่อุ้งบริ
เวณกันและโคนขาหลังเปื้อน และติดกันเป็น
แผ่น ถ้าเป็นอย่างชนิดร้ายแรงกระต่ายมัก
จะตายภายใน ๒๔ ชั่วโมง โดยยังไม่ทันเห็น
อาการอื่น ๆ ดังกล่าว ถ้าหากเป็นอย่าง
ชนิดไม่ร้ายแรง ระยะของโรค อาจนานตั้งแต่
๕-๖ วันหรือบางตัวเป็นอยู่ถึง ๑-๒ สัปดาห์
ก็มี นอกจากนั้นถ้าหากเชื้อโรคแซกซึมเข้าไป
ถึงปอดได้ กระต่ายก็จะตายด้วยอาการของ
ปอดบวม และโดยมากตายด้วยอาการปอด
บวมแทบทุกรายเท่าที่สังเกตเห็นมา.

การป้องกันรักษา เมื่อสังเกตเห็นอาการ
การดังกล่าว ควรรีบแยกกระต่ายไปอยู่ใน
กรงที่อบอุ่นมาก ๆ และแห้งสะอาด อย่าให้

ถูกฝนและถูกลมโกรกจัด พนกรงควรปกด้วย
 หญ้าหรือฟางแห้งๆ แดงหมั่นเปลี่ยนแฉะมอช้ำ
 ทั่วหมกหมมไว้จนเปียก รักษาความสะอาด
 ในกรงให้มาก กวาดคอกจากรกระต่ายทิ้งแฉะมอ
 หญ้าที่เปียกบดใส่ถ้วยรับเขาออก เพราะกลิ่น
 แฉะมอไม่เพียงแต่จากบดใส่ถ้วยจะทำให้เกิดกระ-
 ต่ายเคืองแฉะมอจุมก ยิ่งเพิ่มให้กระต่ายเป็น
 มากจนออก

อาหารควรเพิ่มหญ้าสดให้มาก และน้ำ
 ควรเปลี่ยนแฉะมอ การรักษาใช้ยาจำพวกซัล-
 ฟา เช่นซัลฟาดิออกซิด หรือซัลฟาทริออกไซด์
 ในขนาด ๐.๑๕-๐.๒ ต่อน้ำหนักกระต่าย ๑ กิโล-
 กรัมหรือ ประมาณ $\frac{1}{2}$ เม็ดแบ่งให้ กินเช้าหน
 ึ่งและหน้หนึ่งเย็น ไท้มีผู้เคยทดลองใช้ยา
 มีนัตนซ์คล้ายบริดจ์ให้กระต่ายกินวันละ ๓๐
 หยด ประมาณ ๗ ถึง ๘ วันกระต่ายก็หาย
 จะทดลองให้กระต่ายของท่านกินบ้างก็ได้ แต่
 ถ้าหาว่ามีชนิดนียากผู้เขียนใครแนะนำให้ใช้
 นามันดับ ปลดปลงลงในข้าวเปลือก ประมาณ
 ๑ ช้อนกาแฟคั่ว หรือจะกรอกให้กินตัวละ
 ประมาณ ๑๐ ถึง ๑๕ หยด ทุกวัน ๆ ละ ๒ ครั้ง
 ทดลองทกาดังเจบและ ยังไม่ เจบก็จะได้ ผลดี
 เช่นเดียวกัน และทำให้กระต่ายสมบูรณ์ ค่อย
 เต็ม

โรคท้องร่วงชนิดค็อคคิอ(Coccidio-
 sis): โรคนี้เป็นโรคที่คอกคอกสาเหตุนองมัน

เกิดจากพยาธิ พวกริบโรโตซัว ซึ่งอาศัยอยู่ใน
 เยอบุตาได้ ได้กล่าวแล้วว่าโรคนี้มาจากเกิด
 พร้อมกับโรคหวัดก็ได้หรือ เมื่อกระต่าย
 เป็นหวัดก่อนแล้วร่างกายอ่อนแอ เรือโปร
 โตซัวก็เข้าไปในตาได้ ได้ ก็มี โอกาสจะแฝง
 ฤทธิเข้าเต็มทำให้กระต่ายตายได้ง่ายกว่าจะตาย
 ด้วยโรคหวัด

ผู้เขียนได้เคยสังเกตเห็นกระต่ายจำนวนมาก
 มากที่ใช้ในการ ผดควักชันร่นเดอริปลัด จะมี
 โรคท้องร่วงชนิดนี้ ปนอยู่เสมอ ทุกคราว ไม่
 น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ คง

อาการ: โรคท้องร่วงในกระต่ายจะมี
 อาการชัดเจนมาก ยิ่งในระยะที่เป็นมาก ๆ
 กระต่ายจะแสดงอาการเบื่ออาหารลงทุกที ไม่
 ประเปรี้ยวของใจ และไม่ค่อยแสดงอาการ
 อ่อนในเวลาดที่เจาะของจับ ขนหยาบไม่เป็น
 มันเรียบ นำหนักตัวเบาผอมลงทุกที บาง
 ครั้งสังเกตเห็นว่าท้องโตผิดปกติ จับตัว
 ท้องจะรู้สึกตึงแข็ง และถ้ากดดูจะไม่พบอะไร
 นอกจาก กดข้าง หนึ่งกลับไปเบื้องอกข้าง หนึ่ง
 อาการอย่างนี้เรียกว่า โรคท้องมาน และมีมักพบ
 บ่อยๆ อุจจาระที่สดแทนที่จะเป็นเม็ดแข็งๆ
 ถ้ากระต่ายเป็น โรคนี้ อย่างแรงมักจะตายแฉะมอ
 วันละควัดองค้วทุกวัน กว่าจะรู้ดีก็หรือ
 ตรวจพิจารณาดูว่าเป็นอะไร กระต่ายก็จะ

ตายไปเสียหลายตัวตลอด ผู้เลี้ยงจึงควร
สังเกตอาการดังกล่าวข้างต้นนี้ โดยใกล้ชิด
ถี่จนมากที่สุด เป็นโรคชนิดนี้เป็น กระต่ายที่ยัง
เล็ก ๆ อยู่ อายุระหว่าง ๖ สัปดาห์ ถึง ๒
เดือน ก่อนตายจะแสดงอาการชักนอนหงาย
ขาแข็งอยู่ตั้งครู่ก็ตาย

ถ้ามีกระต่ายตายโดยไม่ทราบสาเหตุ
หนึ่งหรือสองตัว และไม่ทันสังเกตอาการต่างๆ
ดังกล่าวมานขอให้ผู้เลี้ยงอย่าได้ปล่อยปละละ
เลย พึงเข้าใจเกิดว่ากระต่ายของท่านเริ่ม
เป็นโรคของรังวงแล้ว และไม่ควรรโยนซากทิ้ง
ก่อนที่จะเบ็ดทองดูอาการโรคของตัวนั้นเมื่อ
เลี้ยงจะไม่มีความรู้ในเรื่องโรคของกระต่าย
เลย เมื่อพบเขาแล้วจะเห็นว่านมลักษณะ
ผิดปกติจาก ตัวของ กระต่าย ตัวที่ไม่ เป็นโรค
ของรังวง

อาการโรคที่คืบคั่ง ๓ ข้างนั้นจะเห็นมี
จุดขาวเล็ก ๆ ขนาดหัวเข็มหมุด อยู่ประปราย
ทั่วไปที่เนื้อตัว บางตัวจะมีมากแต่บางตัว
ก็มีน้อย ทั้งนี้แล้วแต่ว่าเป็น โรคชนิดรุนแรงหรือ
เป็นอย่างอ่อนๆ โรคนี้ในทางวิชาสัตวศาสตร์
เรียกกันว่า "Spotted liver" กระต่าย
บางตัวที่มีร่างกายสมบูรณ์ถ้าเขาดูบางทีจะพบ
จุดขาว ๆ นเช่นเดียวกันที่ตัว แต่ไม่มีมาก
เข้าใจว่ากระต่ายเคยเป็น โรค ชนิด นาน ก่อน

แล้วกลายเป็นโรคเรื้อรังไป กระต่ายจึงมัก
ไม่ใคร่ตาย แต่กลับมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง
เรียกว่า โรคที่ของรังวงชนิดเกิดในตัว
ชนิดที่เกิดในตัวได้ ค่อนข้างตายง่าย
ก่อนกระต่ายจะตายจะเจ็บอยู่ประมาณ ๖-๑๕ วัน
และมีอาการผอมลงทุกวัน เบื่ออาหารหนัก ๆ
เขาก็ตาย การตายของโรคที่ของรังวงชนิด
ในตัวได้มีมากกว่าโรคที่ของรังวง ชนิดที่เรื้อรัง
อยู่ในตัว.

การตรวจและวินิจฉัยโรค: นอกจาก
สังเกตอาการโรคของตัว ผู้เลี้ยงควรตัด
เขาตัวได้กระต่ายที่ตายแล้วดูโดยใกล้ชิด กับทวาร
หนักดูไปให้สัตวแพทย์ ทำการตรวจดูไรของ
พยาธิ หรือตรวจดูพยาธิที่อยู่ในตัวได้นั้น
เป็นการยืนยันให้แน่นอนอีกครั้งหนึ่ง หรือ
ถ้าหากกระต่าย ยังไม่ตาย แต่ สังเกต
เห็น เริ่มมี อาการ ที่ของรังวง ควรเก็บ อสุจากระ
เลือดบนพนักกรง ใส่ภาชนะดูไปให้ สัตวแพทย์
ทำการตรวจให้ แผนกวิชาโรคสัตว์ กรมปศุ
สัตว์และสัตว์พาหนะกัมพูชาที่รับผิดชอบของ
ของสัตวแพทย์เช่นเดียวกัน ถ้าจะส่งไปยังแผนก
นี้โดยตรง เจ้าหน้าที่กษัตริย์จะตรวจหาพยาธิ
ให้โดยไม่คิดมูลค่า

การรักษาและป้องกัน: การรักษา
โรคนี้ด้วยยาต่างๆ ไม่ใคร่ได้ผลดีนัก แต่ถึง

อย่างไรก็ตามหากจะต้องให้กินยาบางอย่างตาม คำแนะนำที่จะกล่าวต่อไปนั้น บางทีก็โดยผลบัง การรักษา กระต่ายที่เป็นโรคท้องร่วง ควรให้ กินซดฟากอนติน หรือซดฟาเมซาทัน บดให้ ละเอียดแล้วจะตายในน้ำ ในขนาดตัวละประ- มาณ ๑.๕ เกรน หรือฉนวนละ ๑ เม็ด แบ่งให้ กินเช้าครึ่งเม็ด เย็นครึ่งเม็ด สักสองวัน คิว นินซดเพทในขนาดตัวละ ๐.๓ เกรน ฉนวนครึ่ง ทุกฉนวนจนกระทั่งอาการต่าง ๆ หายไป การ ให้ยาซดฟากอนติน เกินกว่ากำหนด ดังกล่าว อาจเป็นพิษแก่สัตว์ได้

เนื่องจากโรคนี้เป็นโรคที่รักษาให้หาย ชาติได้ยาก ปรการหนึ่ง และอีกประการ หนึ่ง ในระหว่างการรักษากระต่ายตัวที่เจ็บ นั้นอาจทำให้โรคติดต่อไปยังกระต่ายตัวอื่น ๆ ได้ง่าย ฉะนั้นทางที่ดีควรใช้ของของกันการ ติดต่อกันของโรคจะเหมาะกว่าพยายามรักษาโรค ให้หายขาด

การป้องกันควรปฏิบัติดังต่อไปนี้:

(๑) ถ้าหากทำได้ในเมื่อมีเพียงมีกระ- ต่ายอยู่มากควรจัดการฆ่ากระต่ายตัวที่ปรากฏ ว่าเป็นโรคชนิดนี้เสีย แล้วฝังหรือเผาเสีย การฝังควรใช้ปูนขาวถมทับซากกระต่ายก่อน แล้วจึงใช้ดินกลบอีกหนหนึ่ง

(๒) ถ้า ฆ่า กระต่าย ด้วยน้ำร้อน ผสมกับ ปูนขาวตามส่วน คือ ปูนขาว ๑ ส่วน ต่อหน้า

ร้อน ๑๐๐๐ ส่วน ฉาดพ่นกรงให้ทั่วแล้ว ใช้ แปลงถวดซูด ควรล้างกรงด้วย สัปดาห์ละ ต้องครั้ง เพื่อจะได้ ฆ่าเชื้อของพยาธิที่อยู่ใน อุจจาระและติดอยู่ตามพนักตามซอกกรงให้หมด

(๓) ใช้ของพยาธิ ทดคมา กับอุจจาระ นั้นจะกลายเป็นตัวเชื้อโรคที่เป็นพิษแก่กระต่าย นั้นใช้เวลา ๓-๔ วัน ถ้าหากกวางัดและเก็บ เอาอุจจาระไปเผาเสีย ก่อนที่ จะปล่อยให้ใช้ กกลายเป็นพิษ และเมื่อเลี้ยงมีความระมัดระวัง ในเรื่องอาหารและน้ำดื่มใหม่อุจจาระของ กระ- ต่ายที่เจ็บติดอยู่ด้วยแล้ว โอกาสที่กระต่าย เด็กและสัตว์มบรรณจะติดโรคท้องร่วงนั้นก็น้อย

(๔) ควรระวังในเรื่องการเก็บมูลสัตว์ จากบริเวณที่ฝังกระต่ายตายหรือจากบริเวณ ที่ฝังอุจจาระกระต่ายมาใช้ ในการเลี้ยงกระต่าย เพราะอาจมีพยาธิชนิดนี้ปนออกมา

(๕) ไม่ควรใช้กรงที่ซึ่งกระต่ายที่ตาย หรือเจ็บด้วยโรคมานำมาใช้ซึ่งกระต่ายตัวอื่น ๆ อีก ต่อไป จนกว่าจะได้จัดการทำความสะอาดเสีย ก่อนด้วยน้ำปูนขาวดังกล่าวในข้อ (๒)

(๖) อย่านำกระต่ายใหม่เข้ามาประปน กับกระต่ายที่เลี้ยงไว้โดยเดิม ควรล้างกรงแยก ใจดีให้แน่นอนว่าเป็นกระต่ายที่สมบูรณ์จริงๆ แล้วอย่างน้อย ๒ สัปดาห์ จึงค่อยนำเขาเลี้ยง ปนกันได้

(๗) หย้า และน้ำเป็นสิ่งที่จะทำให้โรค

ท้องร่วงติดต่อกันได้ง่าย ควรทำรางหญ้า
สำหรับวางหญ้าให้กระต่ายกิน ให้สูงพ้นจาก
พื้นกรงเล็กน้อย รางใส่อาหารและน้ำควร
ระวัง อย่าให้มี อุจจาระ หล่นลงไปปน อยู่ได้
และหมั่นล้างที่ใส่อาหารและน้ำด้วยน้ำร้อนเสมอ

โรคท้องร่วงชนิดธรรมดา (Diar-

rhea): โรคชนิดนี้เกิดจากกระต่ายกินอาหาร
บูดเน่าหรืออาหารมเชื้อราปน

อาการ กระต่ายจะมีอาการท้องร่วง ชุ่ม
ฉอม เมื่อดำอาหาร มีอาการอ่อนเพลียและซึม
ครวญ อุจจาระ จะไม่พบไข่ ของพยาธิชนิดใด
ถ้าท้องร่วงมาก ๆ ในที่สุดจะอ่อนเพลียและ
ตายเพราะหมดแรง

การป้องกันและรักษา ระวังอย่าให้
อาหารบูดเน่า อาหารที่กินเหลือวันหนึ่ง ๆ
แล้วควรทิ้งเสีย ถ้าภาชนะที่ใส่อาหารให้
สะอาด น้ำดื่มหมั่นเปลี่ยนทุกวันเช่นเดียวกับ
และ เอาต่างที่บวม กระจายในน้ำ พอเป็น สีม่วง
อ่อน ๆ ตังไว้ให้กินแทนน้ำธรรมดา กระต่าย
ตัวอื่น ๆ ก็ควรให้กินน้ำต่างที่บวมด้วย
เพื่อป้องกันมิให้เกิดโรคนี้

ยาแก้ท้องร่วงควรผสมตามตำหรับต่อไปนี้

- (๑) บิสมีท ซิงไนเตรท ๒ กรัม
- โซดา ไบคาร์บอเนท ๓ กรัม
- น้ำสะอาดต้มดื่มไปให้ครบ ๓๐ ซีซี.

อย่าให้เข้ากัน แล้วกรอกให้กินวันละ ๓
ช้อนชา วันละ ๓ เวลา ก่อนอาหารทุกวัน จน
สังเกตเห็นอาการท้องร่วงน้อย

เมื่ออาการท้องร่วงหยุดแล้ว ควรผสม
ยาเจริญอาหาร ตามตำหรับต่อไปให้กิน
แทน.—

- (๒) ทิงเจอร์ เย็นเซียน ๕ ซีซี.
- ทิงเจอร์ นกขี้ ดอมีกา ๓ ซีซี.
- ทิงเจอร์ ชิง ๕ ซีซี.
- น้ำ เคมให้ครบ ๖๐ ซีซี.

กรอกให้กินครั้งละ ๓ ช้อนชา วันละ ๓
เวลา ก่อนอาหาร ให้กิน ๕-๕ วัน หรือจน
สังเกตเห็นกระต่ายเริ่มกินหญ้าและอาหารตาม
ปกติดังจึงหยุดให้ยากได้ (ยาทั้งสองตำหรับ
นี้ ผู้เลี้ยงจะขอให้ร้านจำหน่ายยาจัดปรุงให้
ได้ทั่ว ๆ ไปในราคาไม่แพงนัก)

ยาทั้งสองตำหรับนี้ จะใช้ กับโรคท้องร่วง
ชนิดติดต่อกันได้เช่นเดียวกัน ฉะนั้นผู้เลี้ยงจึง
ควรหาได้เป็นยาประจำบ้าน เพื่อใช้ได้ทันที
ที่ ในเมื่ออาการของกานเจ็บด้วยอาการดัง
กล่าว และเมื่ออาการน้อย ๆ แม้จะยังไม่
ทราบสาเหตุของโรค

โรคผิวหนัง(Mange and Infectious
Myxomatosis); โรคผิวหนังเป็นโรคติดต่อกัน

ทางผิวหนังซึ่งพบมากที่สุดในการเลี้ยงกระต่าย
 ทั่ว ๆ ไป โรคผิวหนังแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด
 ชนิดหนึ่งสาเหตุเนื่องมาจากเชื้อเห็บ (Sar-
 coptes scabiei) อีกชนิดหนึ่งเกิดจากเชื้อ
 ไวรัส (Mixoma virus) หรือเชื้อไวรัส โรค
 ผิวหนังทั้ง ๒ ชนิดนี้ มีการติดต่อกัน โดยทาง
 ดมหรือโดยการอยู่ร่วมกัน แต่จะชนิดนี้
 อากาจรแตกต่างกัน ดังจะกล่าวต่อไป.—

อาการของชนิดที่เกิดจากเชื้อเห็บ:—
 มีอาการขนร่วงตาม บริเวณใบหู ทงข้างนอก
 และข้างใน ที่บริเวณจมูก คีรษะและตาม
 เท้าทั้ง ๔ ผิวหนังตรงที่ขนร่วงหนาและหยาบ
 มีสะเก็ดและเป็นขุย บางรายจะเป็นตุ่มหนอง
 ซึ่งเกิดจากเชื้อหนองเขาแซก เมื่อตุ่มแตก จะ
 ทำให้ผิวหนังเพอะ เมื่อชุดผิวหนังตรงที่ขน
 ร่วงไปตรวจดูด้วยกล้องจุลทรรศน์จะพบตัวเห็บ
 ชนิดหนึ่งขนาดเล็กมาก ซึ่งจะมีมองดูด้วยตา
 เปล่าไม่เห็น

อาการของชนิดที่เกิดจากเชื้อไวรัส:—
 ชนิดนี้มักจะเป็นโดยมากตรงบริเวณจมูกและ
 ขอบตา ก่อน แล้วลุกลามออกไปที่บริเวณ
 หน้าและใบหู หรือลามไปตามส่วนต่าง ๆ ของ
 ร่างกาย รอบจมูกเป็นขุยหยาบ ๆ หรือมี
 สะเก็ด ปลายจมูกบวม มีน้ำมูกคัน ๆ ออก
 มามาก ขอบตาบวมมีขุยขอบตาออกมาแดง

กลายเป็นหนอง จนกระต่ายล้มตาไม่ขม เยื่อ
 ตาอักเสบแดง ชนิดนี้เป็นร้ายแรงกว่าชนิด
 แรกและทำให้กระต่ายตายมากที่สุด เมื่อเป็น
 โรคนี้นานเกิน ๓๐ วันจะสังเกตเห็นเม็ดตุ่มเกิด
 ขึ้นในบริเวณหู และตามผิวหนัง โดยทั่ว ๆ ไป
 มีขนาดเล็กบ้างใหญ่บ้าง

การป้องกันและรักษา. แยกสัตว์ป่วย
 ออกจากกรงไปขังไว้ต่างหาก ทำความสะอาด
 กรง และหยู้าที่กระต่ายกินร่วมกันนั้นเขาออก
 เผาไฟเสีย ที่ใส่อาหารด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค
 อย่างแรง ส่วนตัวที่ป่วยนั้นควรสังเกตอาการ
 แยกออกให้แน่นอน ถ้าหากมีอาการใกล้ไป
 ทางโรคผิวหนังชนิดที่เกิดจากเชื้อเห็บ ควร
 ใช้ขมิ้นผงยาฆ่าเชื้อตามคำที่รับต่อไปนี้ ทา คือ:

- (๑) ผงขมิ้นออกไซด์ ๒๐ กรัม
- ผงดีคาร์บ (แบ่งชนิดที่
- ทำอาหารอย่างละเอียด) ๓๐ กรัม
- ซึคซ็อด ๔ กรัม
- ผงโบรค ๖ กรัม
- กรดดีดีซิดิก ๓ กรัม
- ซึดฟานิดาไมด์ ๔ กรัม
- ซึดฟาทือฮาไซด์ ๓ กรัม
- บดยาเหล่านี้เข้าด้วยกันให้ละเอียด แล้ว
- เอาไปผสมเข้ากับ
- น้ำมันปลา ๓๐ ซีซี.

วาตดิน ๕๐ กรัม

ผสมกันจนเป็นผงละเอียด ๆ ใช้สำหรับ
ทาบริเวณที่เป็น โรคฉี่หนูหรือฝีของฉี่หนู
จนกว่าจะหาย ซีดฟานดาไมด์และซีดฟาโทอา
โซด จะเป็นยาช่วยกำจัดเชื้อหนองคุดสุด
และหายเร็วจาก ค่าหรับที่ไม่มียาทงสองชนิด
นี้ผสมอยู่ด้วย ระวังอย่าให้ถูกตาเพราะจะทำ
ให้ตากระคายเคือง เนื่องจากกรดน้ำซึดคและ
อีกทอด

(๒) ค่าหรับต่อไป นี้ใช้สำหรับได้ค่าโดย
เฉพาะ คือ

- ก. ข ผงปรอทเหลือง
- ข. ข ผงเพนนิซิลิน

หมายเหตุ: ยาตามค่าหรับข้างบนนี้ ท่านจะหาซื้อได้
ตามร้านปรุงยาโดยทั่ว ๆ ไป)

ส่วนโรคผิวหนัง ชนิด ที่มีอาการคล้ายไป
ทางชนิดที่เกิดจาก เชื้ออหิวาต์ นั้น มักจะไม่ใคร่
หายขาด เพราะเป็นเชื้อไวรัสที่ไม่มียาชนิด
ใดจะกำจัดได้ แต่จะต้องใช้ค่าหรับข้างบน
นี้สักบ้างก็ได้ไม่มีอันตรายอย่างไร ทางที่
ดินบนชนิดที่เกิดจากเชื้ออหิวาต์แล้วควรจับ
ตัวตาย สัตว์ควมนั้นเสีย คิดว่า ปลดปล่อยไว้
แล้วก็คุดถูกตาม ไปถึงตัวอื่น ๆ ได้ เร็วกว่า
ชนิดที่เกิดจากเชื้อหิด

โรคกระดูกอ่อน (Rickets): เป็น

โรคที่เกี่ยวแก่การเลี้ยงดูไม่ดี อาหารและ
หญ้าที่กระต่ายกิน เป็น อาหารที่ ชาติ ชาติปน
และไม่มีวิตามินดี เพียงพอ อีกประการหนึ่ง
เกิดจากผู้เลี้ยงที่รับแยกดูกระต่าย ที่ยังไม่ทัน
ถึงอายุหย่านมออกจากแม่เร็วเกินไป ทำให้
ร่างกายของสัตว์ ไม่สมบูรณ์ กระดูกไม่เจริญ
ตามส่วนที่ควรจะเป็น ร่างกายไม่ย่อยซาปุณ
และซาปุณฟอสฟอรัสที่ติดไปกับอาหาร และหญ้า
นั้นให้ไม่ได้สัดส่วนที่จะไปทำกระดูก ต่อมาต่าง ๆ
ที่มีหน้าที่ควบคุมการย่อยอาหารซาปุณในร่างกาย
ไม่ทำหน้าที่ของมันตามปกติเกิดเป็นคัน

อาการ กระต่ายที่เป็นโรคนี้จะเห็นได้
เวลาเดินและเวลากระโดด เท้าทั้ง ๔ ข้างแป
และไม่อยู่ในสภาพปกติ ยืนถ่างออกจากกัน
ท้องคุดพ่นหรือตกขาไปทางหลังเวลาเดิน กิน
อาหารน้อย โดยมากเป็นกับกระต่ายที่ยังไม่
โตเต็มที่ แม้จะหายจากโรคแล้วก็ยัง
คงอาการของโรคให้เห็นชัดเจนอยู่เสมอ และ
เล็กกว่ากระต่ายตัวอื่น ๆ ในรุ่นเดียวกัน

การป้องกันและรักษา ควรให้อาหาร
ที่มีซาปุณปนอยู่ด้วยเป็นประจำ เช่น ข้าว
เปลือก ถ้ากระต่ายเคยกินอาหารเป็นควรวา
กระดูกปนหรือเปลือกหอยอย่างละเอียดปนลง
ไปประมาณ ๓-๕ เปอร์เซ็นต์ และกรอกน้ำ
มันคุดปลาให้กินครั้งละ ๓๐-๓๕ หยด วันละ

สองครั้ง เข้า-เย็น แล้วให้ถูกแสงแดดใน
 เวลาเช้าและเวลาบ่ายพอสมควร เพื่อให้ร่าง
 กายสร้างวิตามิน ดี ได้ตามต้องการ โรคนี้
 ก็จะค่อยๆ เบาลง แต่การรักษาอาจต้องใช้
 เวลานาน และไม่ได้ผลเต็มที่

นอกจากนั้นจะฉีดแคลเซียมกลูโคเสทรีนิต
 ๑๐% เข้าเส้นโลหิตตัวละ ๑-๒ ซีซี. หรือ
 เข็มตามตัวละ ๒-๓ ซีซี. ฉีดวันเว้นวันก็ได้
 ถ้าหากจะใช้ แคลเซียม ออกสเตดิน (Calcio-
 ostelin) ซึ่งมีวิตามิน ดี ผสมอยู่ในตัวยาน
 ด้วยแล้วก็ได้ โดยฉีดเข็มตาม หรือฉีดวิธีหนึ่ง
 ตัวละ ๓ ซีซี ทุกวัน หรือตัวละ ๒ ซีซี ทุก ๆ
 สองวันก็ได้ผลเหมือนกัน แต่ขอแนะนำว่าการ
 ฉีดขาดกึ่งตัววัน ค่ายาฉีดอาจจะสูงกว่าค่าตัว
 กระดูกแข็งก็ไม่ต้องฉีด ให้แต่ น้ำมันตับปลา
 และให้แสงแดดพอสมควรเท่านั้นก็อาจหายได้ แต่
 การรักษาอาจกินเวลานานสักหน่อย ถ้าผู้
 เฒ่ากระดูกมีกระดูกจำนวนมาก เมื่อ
 ปรากฏว่ามีกระดูกเจ็บ ด้วยโรคกระดูกอ่อน
 เพียงตัวสองตัว จะทำตายเสียก็จะเป็น
 หนทางที่ประหยัดดีกว่าจะพยายามรักษามันให้
 หายขาดแล้วก็ได้ ในการผสมพันธุ์ต่อไปก็ไม่ได้
 ได้เช่นเดียวกัน

โรคข้อศอกค้ำ: โรคนี้มักเป็นแก่
 กระดูกส่วนมาก ที่ตั้งอยู่ บน พนกรง ที่ แข็ง

และไม่มีหม้อหรือฟางแห้งป้อนพกรง ตาม
 ปกติ กระต่าย มีนิสัยชอบใช้เท้าและข้อศอก
 กระแทกพกรงอยู่เสมอ และชอบนอนเอาข้อ
 ศอกยื่นพนอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากพกรงเป็น
 ไม้แข็งและไม่เรียบหรือไม่มีหม้อแห้ง ป้อนให้
 มีน้อย หรือหญ้า และฟางนั้นชุ่มอยู่ด้วยน้ำ-
 ล้างของมันเอง จะทำให้บริเวณข้อ
 ศอกนั้นหลุด และผิวหนังบริเวณข้อศอก
 จะค่อย ๆ ค้ำเข้าทีละน้อย พอนานเข้าก็
 เกิดการอักเสบ เมื่อกับตั้งตัวจะก้มบ่อย ๆ ก็
 จะกลายเป็นแผลตุ่มตามคอไป

การป้องกันโรคนี้สามารถทำได้ โดยใช้หญ้า
 และฟางแห้งป้อนพกรงแล้วต้องเปลี่ยนใหม่
 เสมอเมื่อปรากฏว่า มันถ่ายน้ำล้างตัว เบียดข่ม
 ทำความสะอาด พกรง ด้วยน้ำร้อน และ ปูนขาว
 การรักษา โรค ข้อศอกค้ำ ใช้วิธี ตัด ขน
 บริเวณรอบ ๆ ข้อศอกเสียก่อน แล้วใช้
 ดับยูน ๆ เช็ดล้างให้สะอาด และเช็ดให้แห้ง
 ใช้ขมิ้น โบริคควินดีครั้งก็อาจหายได้

โรคบัสสวะกิด: โรคนี้มักเป็นเสมอ
 เพราะกระดูกถ่ายน้ำล้างตัวบ่อย น้ำล้างตัว
 จะทำให้บริเวณนั้นแฉะด้วยน้ำขุ่นเกิดการ
 ระบายเคือง ขนในบริเวณนั้นจะหลุดหาย
 ไปเป็นหย่อม ๆ เมื่อเป็นนาน ๆ เข้าจะถูก
 ตามออกไปมากจนทุกที ถ้ามีเชือกของเชือก

เขาได้จะกลายเป็นสีน้ำตาลของไหลออกมา ถ้า
ปล่อยให้ไวไม่รีบรักษากระต่ายก็อาจตายได้

การใช้ปูนขาวผสมน้ำร้อน ถ่างพ่นทรง ก
ควรระวังให้มาก เมื่อด่างทรงด้วยปูนขาว
แล้วต้องใช้น้ำสะอาดล้างอีกครั้ง เพราะความ
แรงของด่างอาจทำให้เกิดเป็นแผลคล้ายกับโรค
บัสต์สภาวะก็คล้ายกัน

การป้องกัน โรคนี้ให้ดูตามคอกไปนั้น อยู่
ที่ การ รักษา ความสะอาด และ การ สุขภาพ
เช่น ระวังอย่าให้ หญ้า และ ฟางที่ปรองนอน
ชุ่มด้วยบัสต์สภาวะ ขนกระต่ายและอุจจาระ
ต้องกวาดเขาออกเสียเดี๋ยวมอ เป็นต้น ตัวใดที่
เป็นน้อย ๆ ใช้ทิงเจอร์ ไอโอดีน ทาบริเวณที่
เป็นแผลเล็กก็อาจหายได้ภายในเวลาไม่กี่วัน

โรคตา: กระต่ายมักมีโรคตาเจ็บ ตา
น้ำ เช่นเดียวกับสัตว์อื่น ๆ สัตว์ที่หยานม
เร็วเกินไปได้รับ วิตามิน เอ จากนมแม่ไม่พอ
ก็อาจเป็นโรคตาน้ำได้ง่าย การป้องกันโรค
นี้ทำได้โดยให้กินนมชนิดบดละเอียดทุกวัน และ
ให้หญ้าสดให้เพียงพอ ถ้าเป็นโรคตาเจ็บ
และเยื่อตาอักเสบมีเมือกแดง ๆ ขนรอบตา อาจ

ทำให้กระต่ายตาบอดได้ เมื่อพบกระต่ายมี
เยื่อตาอักเสบ มีน้ำตาไหลออกเป็นหนอง ควร
ใช้น้ำโบร็อคอุ่น ๆ ถ่างตาเสีย จนกระทั่งสองครั้ง
เช้าและเย็น แล้วใช้ขมิ้นผงปรอทเหลืองหรือ
ยาแดงได้ผลขนาดอ่อน ๆ ได้ตาเดียวอีกครั้งหนึ่ง
ขมิ้นผงชนิดดีสำหรับได้ค่าจะรักษาตาชนิด
ที่มึนของแะเม็ดแดง ๆ รอบตาให้หายได้ เช่น
เดียวกัน แต่ราคาค่อนข้างแพงกว่าขมิ้นผงปรอท
เหลือง

วรรณโรค: กระต่ายอาจเป็นวรรณ-
โรคได้เหมือนกัน แต่วรรณโรคชนิดนี้ไม่
เหมือนกับวรรณโรคที่เป็นแก่นและดีตัวใหญ่
อื่น ๆ และไม่ร้ายแรงนัก อาการ ของ
วรรณโรคในกระต่ายสังเกตได้ในระยะที่เป็น
นาน ๆ คือ กระต่ายไม่ใคร่มีแรง ผอมลง
ไปทุกวัน แสดงอาการเบื่ออาหาร หายใจ
ขัด ๆ ในที่สุดก็ตาย โรคนี้ ผู้เขียนขอแนะนำ
ว่าอย่าไปจัดการรักษา เพราะเป็นโรคที่รักษา
ไม่หายขาด และเปลืองเสียหลายในการรักษามาก
ใช้วิธีทำลายตัวที่เจ็บนั้นเสียแล้วล้างทรง ให้
สะอาด จะเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด.

